

Engin Türkgeldi'nin Öykücülüğünde Tek Etki Kuramının İzdüşümleri*

DOÇ. DR. MUSTAFA KARADENİZ**

Öz

Engin Türkgeldi çağdaş Türk öykücülüğünün genç yazarlarından biridir. Türkgeldi'nin ilk matbu öykü kitabı olan *Orada Bir Yerde* 2017 yılında yayımlanır. Kitap, on farklı öyküden oluşmasına rağmen, dil, kurgu ve muhteva bakımından sahip olduğu bütünlükle dikkat çeker. İçerdiği öykülerin tekil karakterler, olay ve durumlar ekseninde gelişen kısa ve yoğun bir anlatıma sahip oluşu, *Orada Bir Yerde*'yi Edgar Allan Poe'nun tek etki kuramı ışığında değerlendirmeye imkân verir. Kitaptaki öyküler, sürekli birbirine göndermelerle ilerleyen sıkı bir kurguya sahiptir. Türkgeldi bildiği ve arzuladığı bir kurmaca evrenin içine yerleşerek bu evrendeki tuhaf, yalnız ve ayrıksı bireylerin yaşadıkları sıra dışı olay ve durumları çok akıcı bir dille aktarır. Öykülerin içerdiği kurgusal ortaklıklar atmosfer, zaman ve mekân gibi unsurlarla da desteklenir. Söz gelimi öykülerde kesin bir mekân ve zaman bilgisi verilmez. Olaylar ve durumlar "Kuzey Savaşı", "salgın hastalık" ve "kuyruklu yıldızın geçişi" gibi olayların öncesinde veya sonrasında, adı doğrudan verilmeyen, belirsiz bir mekânda geçer. Öykülerin genel atmosferinin sahip olduğu tekinsiz/tuhaf olaylar ve karakterler de bu belirsizliği pekiştirir. Kitaptaki öyküleri ortaklaştıran bir diğer husus, Türkgeldi'nin gerilim ve merak unsurunu ustalıkla kullanabilmesidir. Öykülerin ilk sahnesinden itibaren başlayan gerilim ve merak duyguları son sahneye kadar muhafaza edilir. İşaret edilen bu paralellikler öykülerde kurgusal bir tekdüzelik yaratsa da okur açısından bunun çok cazip ve nitelikli bir benzerlik olduğu söylenebilir. Bu makale, Engin Türkgeldi'nin öykücülüğünün temel özelliklerini Poe'nun tek etki kuramı bağlamında serimlemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar sözcükler: Engin Türkgeldi, *Orada Bir Yerde*, öykü, Edgar Allan Poe, tek etki kuramı

PROJECTIONS OF SINGLE EFFECT THEORY IN ENGIN TÜRKGELDI'S STORYTELLING

Abstract

Engin Türkgeldi is one of the young writers of contemporary Turkish storytelling. Türkgeldi's first printed short story book *Orada Bir Yerde* was published in 2017. Although the book consists of ten different stories, it draws attention with its integrity in terms of language, fiction and content. The fact that the stories it contains develop on the axis of individual characters, events and situations, and have a short and intense narrative, allows to evaluate *Orada Bir Yerde* in the light of Edgar Allan

* Bu makale, 2-4 Haziran 2023 tarihlerinde Mardin'de düzenlenen Anadolu Mozaiği 1. Uluslararası Tarih, Dil, İnanç ve Kültür Kongresi'nde çevrimiçi olarak sunulan "Engin Türkgeldi'nin Öykücülüğü Üzerine Bazı Dikkatler" başlıklı bildirinin yeniden düzenlenmiş ve geliştirilmiş hâlidir.

** Batman Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. gulderim@hotmail.com, orcid:0000-0002-4833-0207.

Poe's single effect theory. The stories in the book have a tight plot that progresses with references to each other. Türkgeldi settles into a fictional universe that he knows and desires, and narrates the extraordinary events and situations experienced by strange, lonely and eccentric individuals in this universe in a very fluent language. The fictional partnerships in the stories are also supported by elements such as atmosphere, time and space. For example, no definite place and time information is given in the stories. Events and situations take place in an indefinite location that is not directly named, either before or after events such as the "War in the North", "plague" and "transition of the comet". The uncanny/strange events and characters of the general atmosphere of the stories also reinforce this uncertainty. Another aspect that unites the stories in the book is Türkgeldi's skillful use of the element of tension and curiosity. The feelings of tension and curiosity that start from the first scene of the stories are preserved until the last scene. Although these parallels create a fictional monotony in the stories, it can be said that this is a very attractive and qualified similarity for the reader. This article aims to present the main features of Engin Türkgeldi's storytelling in the context of Poe's single effect theory.

Keywords: Engin Türkgeldi, *Orada Bir Yerde*, story, Edgar Allan Poe, single effect theory

GİRİŞ

Engin Türkgeldi, çağdaş Türk öykücülüğünün dikkat çeken genç yazarlarından biridir. 1980 doğumlu olan Türkgeldi, Türk öykücülüğünün hekim kökenli yazarlarından. Hâlihazırda Koç Üniversitesi Hastanesi'nde kadın hastalıkları ve doğum branşında doçent doktor olarak çalışmaktadır. Hekimlik mesleğinin dışında kalan zamanını öykü türüne hasreden yazarın öyküleri *Sarnıç Öykü*, *Hayalet Gemi*, *Öykülem*, *Karahindiba* ve *Mürekkepbalığı* dergilerinde yayımlanır. Türkgeldi'nin ilk öykü kitabı *Gölgeler Ordusu*, e-kitap olarak 2003'te yayımlanır. 2012'den bu yana dergi ve yayınevi editörlükleri yapan yazarın ilk matbu kitabı olan *Orada Bir Yerde (OBY)* Haziran 2017'de Can Yayınları tarafından yayımlanır. Eser dil, kurgu, atmosfer ve muhteva yönünden sahip olduğu bütünlükle dikkat çeker. Toplam on öyküden ve 93 sayfadan oluşan *OBY*, içerdiği öykülerin kısa ve yoğun bir anlatıma sahip oluşuyla Edgar Allan Poe'nun "tek etki kuramı"nın başarılı bir örneğini sunar. Çalışmada öncelikle, Poe'nun tek etki kuramına dair temel tanım ve açıklamalara yer verilmiştir. Kurama dair ayrıntılara ise öykülerin çözümlemelerine paralel olarak dinamik bir şekilde, yeri geldiğinde ve gerektiğinde temas edilmiştir.

1. TEK ETKİ KURAMI İŞİĞİNDE ORADA BİR YERDE

Bir öykünün okurda dramatik ve tekil bir etki yaratacak bir hacme ve yoğunluğa sahip olması, modern öykü anlayışının en temel başarı ölçütlerinden biridir. Edgar Allan Poe'nun Mayıs 1842 tarihli *Graham's Magazine*'de Nathaniel Hawthorne'un *İki Kez Anlatılan Öyküler* kitabıyla ilgili iki tanıtım yazısında ortaya koyduğu "tek etki kuramı", modern öykü türüne ilişkin ilk kuramsal çalışma olarak değerlendirilir (Tosun, 2023, s. 478). Söz konusu eleştiri yazılarında Poe, tanım ve sınırlarını yeniden belirlemese de kısa öyküye dair hedefin ve etkinin tekilliği gibi çok özgün kavram ve açıklamalar sunar. Buna göre, bir öykü okurda beklenen etkiyi yaratabilmek için içerdiği

bütün unsurlarla birlikte bir oturuşta okunacak bir uzunluğa, dramatik etki yaratabilecek bir yoğunluğa ve çarpıcılığa sahip olmalıdır. Poe, sözünü ettiği bu “etkinin birliği ve bütünlüğü”nü yaratabilmek için anlatımın bir karakter, mekân ve olay etrafında kurgulanması gerektiğini belirtir (May, 2010, s. 152). Bu etkinin yaratılabilmesi için gerekli olan temel şey “odaklaşma”dır (May, 2010, s. 153). Odaklaşmayla kastedilen şey, öykünün tek bir merkez etrafında inşa edilmesidir. Bunun için bütün dikkatin tek bir karaktere ve onun zihnine odaklanması gerekir. Öyküyü oluşturan mekân, zaman, atmosfer gibi diğer unsurlar da okurda amaçlanan başat etkiyi üretecek tarzda seçilmeli ve düzenlenmelidir. Başka bir deyişle, öykünün bütün unsurları bu merkezle organik bir ilişki içinde olmalıdır. “Öykü şiirsel bir yoğunlukla oluşturulmalı, öyküde gereksiz tek bir kelime bile olmamalıdır. Her cümle dramatik yoğunluğa katkıda bulunmalıdır” (Tosun, 2023, s. 483) Aksi bir tutum, söz konusu etkinin birlik ve bütünlüğünü bozar.

Türkgeldi'nin söz konusu kitabı hem müstakil hem de bir bütün olarak Poe'nun söz konusu kuramına yakın duran öyküler içerir. Bu açıdan *OPY*'nin, öykü türünün temel zaaflarından biri olarak değerlendirilen “parçalı, birbirinden kopuk bir okuma serüveni” (Tosun, 2023, s. 240) sunması şeklindeki eleştiriyi de başarıyla bertaraf ettiği söylenebilir.

Birbirinden farklı olsa da kitaptaki öyküler atmosfer, tema, mekân-zaman, olay örgüsü ve karakterler bakımından paralellikler taşır. Her öyküde birleştirici birtakım motif ve imgelerin kullanılması, okur nezdinde bir devamlılık duygusu uyandırır. “Geleneksel çerçeve hikâyede olduğu gibi büyük hikâyeye içinde iç hikâyeye anlayışı değil, her biri bağımsız öykülerden oluşan bir yapı inşa edilir” (Tosun, 2023, s. 242). Bu yapı tercihi, Türkgeldi'ye olay ve karakterler farklı olsa bile temel meselesini çok boyutlu olarak anlatma imkânı sunar. Dolayısıyla *OPY*'nin, kitap bütünlüğü içinde düşünülmüş bir öykü toplamı olduğu söylenebilir. Türkgeldi de kitabın bu özelliğine şu cümlelerle işaret eder:

“*Orada Bir Yerde*'ye başlarken böyle bir dünya yaratma niyetim yoktu. Tek öykü olarak başladı. Sonra benzer bir dünyada bir öykü daha yazdım. Zamanla aklım da kalemim de oraya daha çok uğrar oldu, orada geçen kurgular çoğaldı doğal olarak. Ben de bu çağrıya karşı koymadım, bilerek ve mutlulukla o dünyaya yöneldim ve zaman içinde bir bütün oluştu. Öykülerin sayısı arttıkça, ilk başta muğlak olan o dünyaya dair ayrıntılar çoğalmaya, bağlantılar kurulmaya başlandı. Bu bağlantıların bir kısmını kitap bittikten sonra geri dönüp kuvvetlendirme ihtiyacı duydum. Kronoloji, tutarlılık ve bütünlük gibi nedenlerle bazı bağlantıları düzenledim, bazı bağlantıların altını çizdim. Yani aslında kendi kendini yaratan, kendi kendine evrilen bir dünya ve kitap oldu *Orada Bir Yerde*.” (Palabıyık, 2017).

Engin Türkgeldi

Bu maksatlı tasarımın novella ve roman türleri karşısındaki bütünlük eksikliğini ortadan kaldırarak Türkgeldi'nin öykü kitabına panoramik bir bakış kazandırdığı söylenebilir. Aşağıda, *ÖBY*'ye bu panoramik, bütüncül karakteri kazandıran başlıca unsurlara Poe'nun tek etki kuramı bağlamında işaret edilecektir.

1.1. Atmosfer ve karakterler

Atmosfer, süreklilik ve bütünlük içinde bir öykünün kuruluşunu, anlamını ve odak alınan temayı besleyen kritik bir unsurdur. "Atmosfer, anlatılan şeyin geçtiği/yaşandığı basit bir sahne dizaynı değil, yazar için baştan sona anlatılan temanın etkisini artırmaya, açığa çıkarmaya yarayan bir dizi tutumla oluşur. Karakterin ruh durumunu, mekânın konumlanışını, nesnelere görünüşünü ortak bir çizgide buluştur[ur]" (Tosun, 2011, s. 97). Bir öykünün amaçladığı etkinin birliği ve bütünlüğüne ulaşmasında atmosferin belirleyici bir role sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda *ÖBY*'yi atmosfer bakımından ilgiye değer kılan temel husus, içerdiği bütün öykülerin ortak bir atmosfere, dünyaya sahip olmasıdır. Öykülerin birbiriyle bakışımı atmosferlerinin alabildiğine sıra dışı, tekinsiz, kötücül ve fantastik bir nitelik taşıdığı söylenebilir. Kitaptaki öyküler; cinayetin yasal olduğu, salgın hastalıkların kol gezdiği, savaşın kasıp kavurduğu, köleliğin hüküm sürdüğü, herkesin hem katil hem de maktul olabildiği, başkentinde büyük sarayların, tapınakların, uğursuz saat kulelerinin ve kitabelerin bulunduğu hayali bir uzamda geçer. Türkgeldi titizlikle kurguladığı bu ayrıksı kurmaca evrende tuhaf, yalnız, kusurlu, dışlanmış ve uyumsuz karakterlerin yaşadıkları olay ve durumları çok akıcı bir dille aktarır. Öykülerin sahip olduğu atmosferle karakterler arasında bu bakımdan bariz bir benzerlik vardır. Bu maksatlı ortaklık, öykülerin merkezindeki temalarla sıkı bir ilişki içindedir. *ÖBY*'de atmosfer, sadece bir dekor veya döşenmiş, iliştilenmiş, dışsal bir öge değildir. "Tüm çevre karakter ve davranışla yaşamsal, ayrılmaz bir ilişki içindedir" (Blodgett, 1996, s. 77).

Atmosfere paralel bir şekilde Türkgeldi'nin öykü karakterleri de sıra dışı insanlardır. Onun öykü karakterleri kötürümler, cüceler, köleler, yalnız çobanlar, peygamberler, gezginler, meczuplar ve katillerdir. Toplum tarafından dışlanan bu karakterlerin, öykülerin genelinde, bir hınç ve nefret duygusuna sahip olduğu görülür. Muhtelif öykülerde kasabalı ya da köylülerin yaşadıkları olumsuz durumlardan bu kişiler mutluluk ve sevinç duyar. Kitabın ilk öyküsü "Saat Kulesinin Gölgesinde"de, söz gelimi, anlatıcı kasabanın kötürümlerinden biridir. Diğer sakat, çolak ve kötürümlerle birlikte kasabadaki bütün sağlıklı erkeklerin savaşta ölmelerinden büyük bir mutluluk duyar. Çünkü kendilerine eksikliklerini hatırlatan bütün erkekler ölmüştür ve kasabanın kadınları kendilerine kalmıştır. "Cüceler Sarayı" öyküsünde ise anlatıcı dilsiz bir cücedir. Henüz 12 yaşındayken kendisini köle pazarında sattığı için öz babasından nefret eder: "Babam beni Gafro'ya sattığında on

iki yaşındaydım. Veliahdın düğününe üç ay vardı. Şenlikler için soytarılar ve hilkat garibelerine ihtiyaç olduğunu duyan babam olacak o namussuz, soluğu uzak akrabamız Gafro'nun yanında almıştı." (Türkgeldi, 2020, s. 35). Saray soytarısı olarak gittiği sarayda hükümdarın bir suikastla görevlendirdiği bu cüce, görevini başarıyla yerine getirirse de öldürülmekten kurtulamaz.

"Uzaktaki" öyküsünde ise anlatıcı karakter, toprak husumeti yüzünden evleri kundaklandığı için yüzü ve vücudu yanarak âdeta ucubeye dönüşmüş biridir. Bu olaydan sonra köy halkından uzaklaşmış, köye hâkim yüksek bir tepeye kurduğu kulübesinde yalnız yaşamaktadır. Bir gezginin köye bulaştırdığı hastalığın köylüyü kırıp geçmesini tepeden mutlulukla izler: "Yukarıya, ta buraya kadar gelen çürümüş ceset kokusunu mutlulukla içime çekiyorum." (Türkgeldi, 2020, s. 59).

Dağ başında tek başına yaşarken kanı kutsal olarak görüldüğü için başkente götürülen çoban, kitabedeki kehanete uyararak seri cinayetler işleyen bir meczup, bir handa sohbet ettiği seyyaha sırrını söylediği için onu öldüren takıntılı anlatıcı gibi karakterler, Türkgeldi'nin öykülerindeki sıra dışı atmosfere/dünyaya şahıs kadrosu düzeyinde katkıda bulunurlar. Karakterlerin sahip olduğu ortak özellikler, öyküler arasında tema ve atmosfer bakımından bir bakışıma imkân verir. Anlatıda birliğe ve sürekliliğe zemin hazırlar.

1.2. Zaman ve mekân

Zaman ve mekân, kurmaca eserlerde birbiriyle etkileşim potansiyeli en fazla olan iki temel unsurdur. Söz konusu iki unsur arasında gelişen etkileşimin kurmaca eserin diğer unsurları (atmosfer, kişiler, vaka, olay örgüsü) üzerinde de bir belirleyiciliğe sahip olduğu söylenebilir (Evis, 2018, s. 270). Zaman ve mekân, *OBY*'de de öyküleri birbirine bağlayan ortak paydalardan biridir.

Öykülerde özgül ve gerçek bir kronolojik ve uzamsal belirlemeye ilişkin işaretler yoktur. Söz gelimi cami, kilise, sinagog gibi özel dinsel işaretlerden ziyade tapınaklar, kaleler, surlar, taş kitabeler gibi zaman ve mekânı belirsiz kılan bir anonimlik, farksızlık söz konusudur (Koçak, 2023, s. 180). Anlatılan olaylar ve durumlar "Kuzeydeki savaş", "salgın hastalık" veya "kuyruklu yıldızın geçişi" gibi olayların gerçekleştiği anda ya da bu olaylardan önce veya sonra yaşanır. "Saat Kulesinin Gölgesinde" öyküsünde anlatılanlar "Kuzey Savaşı"nın olduğu süreye ve sonrasına tekabül eder. Silah altına alınan erkeklerin savaşta ölmeleri, kasabadaki kadınların kötürüm, sakat ve çolakların insafına kalmaları bu savaşa paralel olarak gelişir.

Takip eden öykünün ("Mükemmel Bir Gülüş") anlatıcı karakteri, Kuzey Savaşı'nda esir düştüğü günden anlatma zamanına kadar bir köle olarak bir efendiden diğerine satılmıştır (Türkgeldi, 2020, s. 18). "Sonbahar", "üç gün boyunca", "ertesini gün" gibi muğlak ve genel zaman ifadeleri bir tarafa bırakılırsa öykünün zaman olarak Kuzey Savaşı'na göre konumlandırıldığı görülür. Olaylar bu savaştan sonra yaşanmaktadır.

"İyi Kalpli Yolcu" öyküsünde başlıca zaman vurgusu "Kuzeydeki savaşta son zamanlarda büyük kayıplar vermişlerdi fakat durum lehlerine dönmüştü, zafer yakındı" (Türkgeldi, 2020, s. 47) ifadeleridir. Bu öyküde de olaylar savaş sürerken yaşanır. "Kutsal" öyküsünde ise zaman savaş sonrasındır. Çünkü "Kuzey Savaşı kaybedilmişti[r]" (Türkgeldi, 2020, s. 64). Öykülerde zamanı işaretleyen bir diğer ifade olan salgın hastalığın ise güneyden gelmeye başladığından söz edilir. Bir başka yerde ise anlatıcı, "kuyruklu yıldızın geçtiği sene" (Türkgeldi, 2020, s. 68) doğduğunu belirtir.

“Endülüs Köpeği” öyküsünde anlatılan olaylar, savaştan epey sonraya denk düşer. Çünkü öykünün meczup anlatıcısı söz arasında, önemsiz bir ayrıntı gibi “ihtiyarlar damayı bitirmiş, birbirlerine Kuzey savaşı anılarını anlatmaya başlamışlardı” (Türkgeldi, 2020, s. 76) der. Türkgeldi bir cümle marifetiyle öyküyü diğer dokuz öyküye bağlayarak sağlam bir öykü evreni kurar. Kitabın son öyküsü olan “İlk Görüşte Ölüm”, kronolojik olarak da son öykü gibidir. Çünkü anlatıcının sohbet ettiği seyyah “Kuzey Savaşı’ndan kalma yıkık surlar[dan]” (Türkgeldi, 2020, s. 82) söz eder. “Yemek”, “Uzaktaki” ve “Peygamber” öykülerinde ise “kuyruklyıldızın geçişi” ve “salgın hastalık” öykülerin vaka zamanlarını işaret eder.

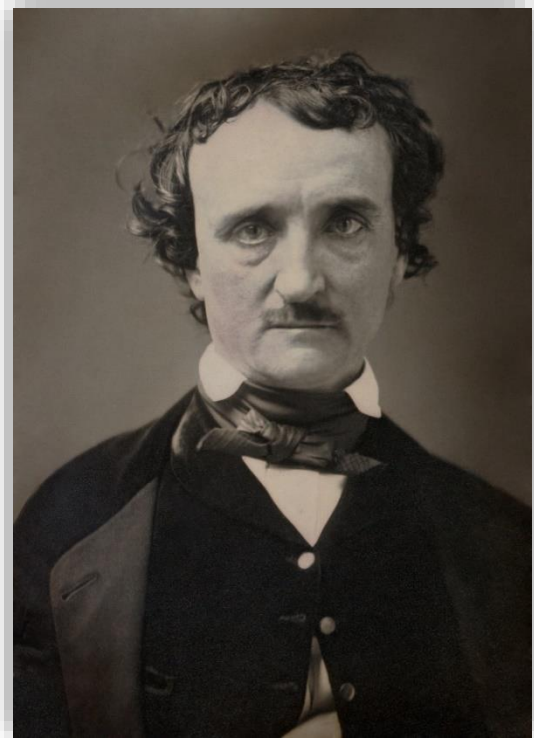
Bu olaylar yoluyla, ortak bir zamana işaret edilerek öyküler arasında kronolojik bir birlik ve ortaklık sağlanmaya çalışılır. Bu zaman ifadeleri takip edilerek öyküler arasında öncelik sonralık veya eşzamanlılık gibi durumlar tespit edilebilir. Buna göre, sözü edilen olayların en eski tarihlisi kuyruklyıldızın geçişi, ikincisi Kuzey’deki savaş, sonuncusu ise salgındır. Bir bulmacayı andıran bu yapı, okurun ilgi ve dikkatinde devamlılık sağlar.

Türkgeldi’nin öykülerdeki zamanı geniş bir etkiye sahip olaylar üzerinden vurgulaması, geleneksel anlatı tarzını çağırıştırır. Bu zaman tercihinin hem yaratılmak istenen atmosferle hem de anlatılan hayali uzamla uyumlu olduğunu, bu unsurları pekiştirdiğini söylemek mümkün.

Öykülerdeki mekânlar ise kasaba, köy, şehir, ülke, saray, han, başkent, Kuzey, Güney, çöl gibi anonim ve muhayyel yerlerdir. Bu mekân tercihleri öykülerin masalsı ve fantastik atmosferine katkıda bulunur. Aynı zamanda öyküleri mekân düzleminde de birbiriyle ilişkili hâle getirerek “etkinin birliği ve bütünlüğü” ilkesini sağlamaya katkıda bulunur.

1.3. Açılış ve kapanışlar

Poe’nun “tek etki” kuramına göre, bir öyküde başlangıç ve finaller arzulan dramatik etkinin üretilebilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Açılış cümlelerinin sonu imlediği öyküler, etkinin birliği ve bütünlüğünü üretmeye daha yakındır (Tosun, 2023, s. 484). Türkgeldi’nin öyküleri hem hacim hem de anlatım olarak dramatik bir yoğunluğa sahiptir. Öykülerdeki her kişi, unsur veya motif amaçlanan etkiye hizmet etmek için kullanılır. “Eğer [öykünün] ilk cümlesi bu etkiyi yaratma eğiliminde değilse daha ilk cümlede başarısızlığa uğramıştır. Bütün kompozisyon içinde, doğrudan ya da dolaylı olarak, önceden belirlenmiş tasarımın yönünde gitmeyen tek bir sözcük bile olmamalıdır” (May, 2010, s. 153). Bu organik birlik, *OBY*’deki öykülerin açılış ve kapanış/final sahnelerinin de çarpıcı ve kurgusal bir işleve sahip olmasını sağlar. Kitaptaki öykülerin açılış cümleleri, düğüm ve çözüm

Edgar Allan Poe

bölmeleriyle sıkı ve organik bir ilişki içindedir. Terry Eagleton (2015, s. 25)'in roman türü için söylediklerini uyarlamak gerekirse, açılış cümleleri bir bütün olarak öykünün küçük bir modelini sunar.

Söz gelimi "Saat Kulesinin Gölgesinde" öyküsünün açılış cümleleri, devamında ve finalde iyi şeyler olmayacağı konusunda ipuçları barındırır: "Saat kulesi kasabanın kalbine saplanmış bir hançerdi. Kulenin dikildiği sene çıktı savaş. Köpekler o sene zehirlendi, kuyular o sene kurudu. Ve bütün kadınlar o sene dul kalacaklarını anladılar." (Türkgeldi, 2020, s. 13). Bu giriş, içerdiği imge ve benzetmelerle bütünüyle olumsuz bir atmosfer sunar. Zaman aracı olan saat kulesi, kasabanın kalbine saplanmış bir hançerdir. Koçak (2023, s. 177)'in belirttiği gibi dikey yapı, bir lanetin işaretidir. Savaş çıkmıştır. Köpekler zehirlenmiş, kuyular kurumuştur. Son cümle ise, öyküyü okumaya yönelik merakı kışkırtan bir niteliğe sahiptir. Öykünün devamında kasabadaki bütün erkeklerin savaşa gittiği, köyde topal ve kötürümlerden başka erkek kalmadığı, bu durumdan dolayı kadınların kaygılandığı anlatılır. Bu ortak kaygı, kasabaya gelen habercinin bütün erkeklerin savaşta şehit düştüğünü söylemesiyle katlanır. Kasabanın kadınları, ilk sahnede ifade edilen durumu yaşamaktadır. Ancak Türkgeldi, anlatıcısı üzerinden sürprizli bir durum yaratarak finali daha çarpıcı kılar. Son sahneye kadar kim olduğu hakkında bilgi verilmeyen anlatıcının kasabadaki kötürümlerden biri olduğu öykünün sonunda anlaşılır. Bir yas ve kayıp beklentisiyle açılıp gelişen öykü, kasabanın ötekileri olarak nitelenebilecek kötürüm ve sakatların mutluluğuyla noktalanır. Öykünün açılış cümlelerindeki saat kulesinin çanı, kötürümler için bir zafer işareti gibi çalar. Açılış cümlelerindeki manzara, şaşırtıcı bir finalle doğrulanır:

"Tam o sırada yelkovan ile akrep üst üste geldi ve kulenin çanı çalmaya başladı. Beni ve dostlarımı tebrik ediyordu sanki. Bizi eksik gösterecek kimse kalmamıştı. Kasabalılar hiçbirimizi hor göremeyecek, itip kakamayacaktı bundan böyle. Bir kralın tahtına kurulduğu gibi kuruldum tekerlekli sandalyeme. Sıra bize gelmişti artık. Bir zamanlar ödünç almışız gibi suçluluk duygusuyla geçtiğimiz sokaklar bize kalmıştı. Kasaba bizimdi. Kötürümlerin, çolakların, körlerin ve topalların" (Türkgeldi, 2020, s. 15).

Türkgeldi'nin öykülerinde açılış cümleleriyle okurda yaratılan merakın, düğüm ve çözüm bölümlerine kadar başarıyla korunduğu görülür. Merak unsuru, *OPY*'de çok etkili ve işlevsel bir anlatım stratejisi olarak kullanılır. "Mükemmel Bir Gülüş" öyküsünde merak, açılış cümlesiyle başlar: "Adını bilmediğim, yüzünü görmediğim Efendi'ye satıldığım günün sonuydu" (Türkgeldi, 2020, s. 17). Bu cümle, işaret ettiği durumun sadece sonrasına değil, öncesine ilişkin de boşluklar barındırdığı için merakı kışkırtır. Okuru, ilk cümleden itibaren atmosferin içine çeker. Öyküyü tam ortasından başlatarak eylemin öncesine dair açıklamaları sonraya bırakmak, merakı ve bundan menkul dramatik gerilimi üretir (Blodgett, 1996, s. 70). Nitekim devamında anlatıcı, sözü edilen Efendi'ye satılma sürecini anlatma zamanından önceye dönerek nakleder. İlk cümledeki boşluk, bu anlatımla doldurulduktan sonra, merak unsuru bütünüyle ileride olacıklara doğru kaydırılır. Anlatıcının köle pazarında satın alındıktan sonra getirildiği çiftlikte maruz kaldığı muamele ve sözler, merak unsurunu öykünün finaline kadar yürürlükte tutar. Söz gelimi anlatıcıya yemek veren kâhyanın "Demek seni seçtiler. Yazık. Çelimsizsin ama dişlerin güzel olmalı. Gel bakayım" (Türkgeldi, 2020, s. 19) sözleri hem karakterde hem de okurda merak uyandırır. Okura "Kâhya neden hayıflanıyor? Peki dişlerin güzelliğinden neden söz ediliyor?" gibi soruları

gayriihtiyari sordurur. Takip eden sahnede, ertesi sabah çiftliğe gelecek birinden söz edilmesi bu merakı besler. Anlatıcının dişsiz kölelerden söz etmesi, etrafındaki kölelerin “Direnmek sadece acıyı artırır.” (Türkgeldi, 2020, s. 21) demeleri, anlatıcının kaygılarını, okurun ise merakını kıskırtır. Türkgeldi diyalog ve anlatma sahnelerinin arasına yerleştirdiği bu ipuçlarıyla öykünün finaline dair merakı sürekli diri tutar. Nitekim ertesi sabah, buraya kadar tırmandırılan gerilim ve merak unsuruna yaraşır bir şekilde, anlatıcının üç dişi sökülür. Sinemaya özgü slow motion (ağır çekim) tekniği kullanılırcasına bütün ayrıntılarıyla ve çok çarpıcı bir anlatımla verilen bu sahne, genç yazarın tahkiye konusundaki ustalığını göz önüne serer:

“Her şey hazır olunca kâhya başparmaklarını çene kemiğimin köşesine, işaret parmaklarını da çenemin ucuna koydu ve ağzımı tüm direncime rağmen açtı. Hemen arkasından gözlüklünün avurtları çökmüş suratı tepemde belirdi ve bulutları kapattı. Kerpetene benzeyen demir bir alet gördüm havada. Sonra ağzımda bir soğukluk hissettim. Alet sağ çenemdeki dişlerden birini kavradı, hangisi olduğunu çıkaramadım. Gözlüklünün elinin neredeyse yarısı ağzımın içindeydi, nefes alamıyordum. Midem bulandı. Sonra gözlüklünün bütün gücüyle kerpetene asıldığını hissettim. Çenemde demir halatlar vardı sanki, tek tek, yavaş yavaş koştuklarını duyuyordum. Üzerimdeki adamın ağırlığından nefesim bağırma yetmiyordu. Cansız bir inleme sürünerek çıktı ağzımdan. Pas tadı geliyordu belli belirsiz. Gözlüklü dişime asılmaya devam ediyordu. En sonunda bir çatırtı duydum, çene kemiğim parçalanmıştı sanki. İçimde bir boşluk hissettim. Kerpetenin ağzımdan çıktığını gördüm, ucunda azı dişim vardı. Kan içindeydi, etrafı pembe etle kaplıydı ve kökü bir pençeyi andırıyordu” (Türkgeldi, 2020, s. 23).

Anlatıcının iki dişi daha bu şekilde çekilir. Böylece buraya kadarki diş imalarının sebebi açıklığa kavuşur. Ancak merak unsuru hâlâ yürürlüktedir. Anlatıcının ve bazı kölelerin dişleri neden vahşice sökülüştür? Bu merak, öykünün son sahnesinde beliren efendiyle birlikte tatmin edilir fakat bu kez yerini büyük bir şaşkınlığa bırakır. Gülüşüyle birlikte bütün köleler, efendinin ağzına hayranlıkla bakakalır. Doğrudan sahneye dönelim: “Ve güldü. Bu, hayatımızda gördüğümüz en güzel gülüştü. Sabah ışığında pırıl pırıl parlayan, otuz iki tane bembeyaz diş. Büyülenmiş gibiydik. Mükemmel bir uyum içindeki bu dişleri, eşi benzeri olmayan bu gülüşü hayranlıkla, doyamadan seyrediyorduk. Her birimizin gözü kendi dişindeydi.” (Türkgeldi, 2020, s. 27).

Türkgeldi'nin öykülerinde finaller, açılış cümleleriyle sağlam bir bağa sahiptir. Gövde kısımlar ise dozunda imalar ve ipuçlarıyla okurun merak duygusunu canlı tutarak başlangıç ve sonlar arasındaki bağı güçlendirir.

Terry Eagleton (2015, s. 30), “[b]ütün iyi anlatılarda sonda bizi bekleyen bir sürpriz” olduğunu belirtir. Dolayısıyla çarpıcı sonlar, nitelikli bir öykünün temel alametifarikalarından biridir. Öykünün başlangıç ve gövde kısımları da çoğunlukla finale göre düzenlenir. “Poe’ya göre hikâyedeki olaylar, mekânlar, kahramanlar ve onların hareketleri hikâyedeki bu ‘son’a hizmet etmeliler, bütün hazırlıklar hikâyenin etkili ‘son’unu oluşturmak için yapılmalıdır. Hikâyenin okunuşu bittiğinde okuyucunun belleğinde olayın çarpıcı sonunun etkileri kalmalı ve okuyucu uzun bir süre bu etkinin altında kalmalıdır” (Ünlü, 2016, s. 322). Öykülerdeki bu çarpıcı sonları temel anlatım stratejisi olarak kullandığını Türkgeldi şu cümlelerle belirtir:

“Vurucu sonları okur olarak küçüklüğümde beri sevdim. Yazarken de güzel bir son bulursam, güzel bir son yazdığımı düşünürsem, ayrı bir keyif alıyorum. Çünkü öykü yapısı gereği bir ögesiyle çarpıcı olmak durumunda. Konusu, dili, karakteri, bazen de kurgu ile bu yapılabilir. Okuru kandırmadan, sessizce ama dürüstlikle ona vurucu bir son sunarsam ben de mutlu oluyorum. Çünkü yemekten aldığımız son lokma gibi öyküde de en son okuduğumuz cümle ağızımızda kalan tat oluyor” (Palabıyık, 2017).

Açılış ve final sahnelerinin merak unsurunun idaresi altında ustaca kullanıldığı bir diğer öykü “Yemek”tir. Öykü, kabaca, kaybolduktan kısa bir süre sonra köyün değirmencisinin cesedinin bulunmasını ve ardından gerçekleşen cenaze merasimini konu edinir. Ancak oldukça tuhaf bir merasimdir bu. Öykü, son cümlesine kadar bu tuhaflığı muhafaza ederek okuru ikircim içinde bırakır. Başından sonuna kadar “kendini açıklamayı reddeden detaylardan” (Wood, 2010, s. 67) oluşması, merak unsurunun bütün öyküyü kuşatmasına imkân tanır.

Öykü “Değirmenci yedi gündür kayıptı.” (Türkgeldi, 2020, s. 49) cümlesiyle açılır. Yine öncesine de işaret eden bir boşluk, okuru açılış cümlesiyle birlikte kolayca atmosferin içine çeker. Günler süren arayışın ardından yedinci günün sonunda değirmencinin cesedi bulunur. Normal bir durumda ve toplumda kayıp bir insanın cesedine ulaşılması derin bir acı ve üzüntü yaratırken köylünün mutluluğundan söz edilerek okurun merakı dürtülür. Dahası yapılması gereken şey, cenaze merasimi veya defin işlemi olmalıyken, hemen cenaze yemeği hazırlıklarına başlandığından söz edilir: “Huzursuzluğu yerini mutluluğa bıraktı. Değirmencinin cesedi bulunmuş, cenaze yemeği hazırlanmaya başlanmıştı bile” (Türkgeldi, 2020, s. 50). Merakın dozunu giderek arttıran bu satırlar, öykü ilerledikçe başka ifadelerle incelikte tahkim edilir. Söz gelimi bakırcı “Kemerini gevşetirken yemeğin nasıl olacağını, ihtiyar terzinin ne pişireceğini düşün[ür]” (Türkgeldi, 2020, s. 50). Bütün köyün bu yemeğe hazırlanması, öykünün finali konusunda okuru iyice meraklandırır. Ancak Türkgeldi bu merakı dengelemek için, durumu normal düzeye çeken “yatıştırıcı ifadeleri” de araya ustaca serpiştirir. Söz gelimi köylülerin değirmencinin neden ölmüş olabileceğine dair tahminleri, söz konusu tuhaflığın yoğunluğunu biraz seyreltir, finalin deşifre olması engellenir. Bununla birlikte merhumun evinin bahçesinde toplanan köylülerin aralarındaki konuşmalar merakı diri tutar. Cesedin paramparça olması, ilginç şekilde köylüyü hayal kırıklığına uğratmıştır. Bazıları, gemi azya alarak, değirmencinin bu şekilde ölmesini bir düşüncesizlik, dahası geleneklere bir saygısızlık olarak değerlendirir:

“ ‘Evet değirmencinin bu yaptığı düşüncesizlik.’

‘Tam bir saygısızlık. Geleneklerimizi, bizleri hiç düşünmemiş belli ki.’” (Türkgeldi, 2020, s. 52).

Yemek duasının ardından muhtarın sofrada yaptığı konuşmanın içerdiği çift değerlilik ve imalar Türkgeldi’nin dili ne derece ustaca ve şiirsel kullandığının en etkileyici örneklerinden biridir:

“Köyümüz bir ağaç gibi. Köklü ve yaşlı. Ve her ağaç gibi köklerinden, geçmişinden, geleneklerinden aldığını dallarına ileterek büyümeyi, çoğalmayı sürdürüyor. Hepimiz, bu köyün alçakgönüllü sakinleri, işte bu ağacın meyveleriyiz. Büyüyen, gelişen ve olgunlaşan her meyve gibi bizler de bir gün, er ya da geç, tutduğumuz daldan kopup toprağa geri düşeceğiz. Fakat bu düşüş, bildiğiniz üzere, bir son, bir ayrılık değil, bir kavuşma aslında. Gölgesine düştüğümüz ağacın dibinde tekrar toprağa karışacak ve bizi yaratıp

olgunlaştıran ağacın büyümesi, yaşamını sürdürmesi için katkıda bulunacağız. Halihazırdaki ve bundan sonraki tüm meyvelerin içinde biraz da biz olacağız. Zaten bir köy, bir topluluk olmak demek bu değil mi? Birbirine bundan daha bağlı, daha birlik içinde bir toplum mümkün mü? Hepimiz biriz ve birbirimize aitiz” (Türkgeldi, 2020, s. 54-55).

Pasaj öykünün finaline dair hem güçlü imalar hem de çeldiriciler içerir. Muhtar merhumu “aramıza, içimize almak[ta]n” (Türkgeldi, 2020, s. 55) söz eder. Bu sözlerin ardından, ihtiyar terzinin cenaze yemeğini getirmesi beklenir. Terzi, nihayet arkasında dört delikanlının taşıdığı koca bir kazanla sofrayı teşrif eder. Cenaze yemeği dağıtılır, dua okunur, kaşıklar ele alınır ve yemeğe başlanır. Bakırcının ilk lokmayı ağzına atıp yüzünü buruşturmasıyla birlik sözleri, öykü boyunca giderek ivme kazanan ve son haddine oluşan merak, okur nezdinde yerini büyük bir şaşkınlığa bırakır: “Tam korktuğum gibi... Deniz tuzu bütün tadını kaçırmış! diye düşündü.” (Türkgeldi, 2020, s. 55). Final cümlesi, cenaze yemeğinin mahiyetini açığa vursa da bunu doğrudan değil, daha önce söylenenlere işaret ederek yapar:

“‘Çok kalmış mı suda? Kaldıysa çok kötü’

‘Sorma, çok fena. Günlerce suda kalmış. Gövdesi tuzu emmiş, iyice şişmiş.’” (Türkgeldi, 2020, s. 52).

Öykünün sonu, bütün öyküyü kuşatan ve belirleyen bir işleve sahiptir. Final, aslında, açılış cümlesiyle birlikte öykünün bütün sathına yayılmıştır. Son, ilk satırdan itibaren öykünün üzerine bütün gölgesini düşürmüştür. Okur, bu gölgenin varlığını kurgu içinde ilerledikçe sezmeye başlar. Anlamak için ise geriye doğru bakması gerekir (Randall, 2014, s. 122). Ancak bu bütünlüğü öykü boyunca ayakta tutan temel şey ise, merak unsurunun çok ustaca kullanılmış olmasıdır.

1.4. Göndermeler

OBY’deki öykülere bütünlüklü bir yapı kazandıran temel uygulamalardan biri de çok güçlü bir göndermeler ağına sahip oluşudur. “Tek etki için, öykünün içine estetik bir hareket ettirici konur ve uyumlu bir birliktelikle motifler, görüntüler, konuşmalar bu hareket ettiricinin emrinde öyküde akar. Öyküyü bir arada tutan motifler, duygular, düşünceler tek etkinin oluşmasına hizmet eder” (Tosun, 2023, s. 482). Bu paralelde Türkgeldi, amaçladığı etkinin birliğini ve bütünlüğünü sağlamak için birtakım ortak imge, tema ve laytmotiflerden yararlanmıştır. Öykülerin ana karakterlerinin “öteki” kavramı bağlamında değerlendirilebilmesi, tematik anlamda bir ortaklık yaratır (Özbayrak, 2017, s. 101). Zaman ifadelerine her öyküde göndermede bulunulması, bu ortaklığı ve kurgusal bütünlüğü yaratan bir diğer unsurdur. Kitaptaki on öykünün tamamında olaylar, kuzey savaşı, salgın hastalık veya kutupyıldızının geçişi gibi olaylara göndermelerle belli ve ortak bir kronolojiye bağlanır. Türkgeldi öyküler arasındaki bu bağı daha güçlü kılmak için bir öyküdeki ana karakter veya motife başka öykülerde de göndermede bulunur. Söz gelimi “Peygamber” öyküsündeki peygamberden “İyi Kalpli Yolcu” öyküsünde de söz edilir: “Yeni bir peygamberden bahsediliyordu, onu görmüş müydü?” (Türkgeldi, 2020, s. 46). Benzer şekilde “İyi Kalpli Yolcu” öyküsünün bir yerinde gezgin, “insanların birbirini yediği köyler[den]” (Türkgeldi, 2020, s. 48) söz eder. Takip eden “Yemek” öyküsü okuru bu köye ve insanlarına götürür. Türkgeldi öyküyü incellekle bir sonraki öyküye teyeller. “Endülüs Köpeği” öyküsünde meşum bir kehaneti barındıran kitabeye, “İlk Görüşte Ölüm” öyküsünde de gönderme yapılır. Ana karakterleri cinayete sevk eden bu kitabe, iki

öyküyü birbirine bağlayan bir laytmotif işlevi görür. “Kutsal” öyküsündeki şu satırlar, öyküler arasındaki bağlantıların bile isteye kurulduğuna dair çabanın bir benzeşim üzerinden dile getirildiği, çok örtük ve ustaca bir gönderme olarak pekâlâ okunabilir: “Tepeyi çıkarken koyunların bir an olsun birbirlerinden ayrılmadıklarını düşündüm. Her biri diğeriyle sürekli temas halindeydi. Her koyun bir başkasına dokunuyordu. Bir bakıma en öndeki koyun ile en sondaki birbirlerine değiyor, birbirlerini ısıtıyorlardı. Etten örülmüş, büyük, beyaz bir battaniye” (Türkgeldi, 2020, s. 61).

En öndeki koyunla sondakinin birbirlerini ısıtması gibi, öyküler de birbirine değerek, temas ederek birbirlerini aydınlatır. Koçak (2023, s. 178)’ın belirttiği gibi Türkgeldi’nin öykülerinde gelişigüzel tek bir sözcüğe veya dolgu maddesine rastlanmaz. Neyin nasıl anlatılacağına çoktan karar verilmiştir. Atmosfer, tema, karakterler, zaman-mekân bağlamında oluşturulan bu göndermeler ağı, Türkgeldi’nin öykülerine organik bir birlik ve bütünlük kazandırır.

SONUÇ

Engin Türkgeldi’nin ilk matbu öykü kitabı olan *OPY* dil, kurgu, atmosfer ve muhteva unsurları bakımından sergilediği organik birlik ve bütünlükle öne çıkar. İçerdiği on öykünün sahip olduğu kısa ve yoğun anlatım, kitabı Edgar Allen Poe’nun tek etki kuramı paralelinde okumaya imkân verir.

Kitap bağımsız öykülerden oluşsa da atmosfer, tema, mekân-zaman, olay örgüsü ve karakterler gibi unsurlar bakımından içerdiği ortak birtakım imge, motif ve göndermelerle birbirine bağlanır. Bu bağ Türkgeldi’ye öykülerin ekseninde döndüğü ana temayı çok boyutlu ve derinlikli olarak anlatma imkânı sunar. Bu paralelde kitaptaki öykülerin sıra dışı, tekinsiz, kötücül ve fantastik bir atmosfer/ dünya sunduğu söylenebilir. Bu kurmaca evrende yaşayan karakterler de tuhaf, yalnız, kusurlu, dışlanmış ve uyumsuz insanlardır. Karakterlerin sahip olduğu ayrık özellikler, öykülerde tema ve atmosfer bakımından bir ortaklık ve süreklilik yaratır. Öykülerde anlatılan olay ve durumların, ortak bir zaman ve mekânda yaşanması bu paralelliği kronolojik olarak da tahkim eder. Türkgeldi’nin geleneksel anlatı tarzını yansıtan bu zaman ve mekân tercihleri hem atmosferle hem de yaşanan olay ve durumlarla uyumludur.

Türkgeldi’nin öykülerinde bütün unsurlar, amaçlanan dramatik etkiye hizmet etmek için kullanılır. Bu bağlamda *OPY*’deki öykülerin açılış ve final sahneleri de çarpıcı ve kurgusal bir işleve sahiptir. Kitaptaki öykülerin açılışları, düğüm ve final bölümleriyle sıkı ve organik bir bağa sahiptir. Bu bağ, öykülerdeki temel anlatım stratejilerinden biri olan merak ve gerilim unsurunu sürekli yürürlükte tutan imalar ve ipuçlarıyla tahkim edilir. Merak ve gerilim unsurunu ustaca kullanarak çarpıcı ve şaşırtıcı öykü finalleri yazmak konusunda Türkgeldi’nin oldukça başarılı olduğunu söylemek gerekir.

İşaret edilen bu kurgusal bütünlük, öykülerde kullanılan ortak birtakım imge, tema ve laytmotiflerden mürekkep bir göndermeler ağıyla da desteklenir. Öykülerin soluk aldığı evrenle sınırlı olan bu metinlerarasılık, amaçlanan organik birlik ve bütünlüğü pekiştirir. Bu kurgulama tarzının *OPY*’deki öykülerde bir benzerlik/tekdüzelik yarattığı söylenebilir. Ancak bu benzerliğin dil ve anlatımın niteliğiyle birlikte okura çok cazip geldiği söylenmelidir. Çünkü Türkgeldi, sözü

etkili kılmak için çok uzatmamak gerektiğinin farkında olan bir öykücüdür. Öykü yazmanın kelimeler kusarak değil yutarak mümkün olduğunun ziyadesiyle bilincindedir. Bu teorik farkındalık ve pratikteki izdüşümleri, *OBY'*deki öyküleri Poe'nun tek etki kuramını başarıyla örnekleyen öyküler olarak değerlendirmeye imkân verir.

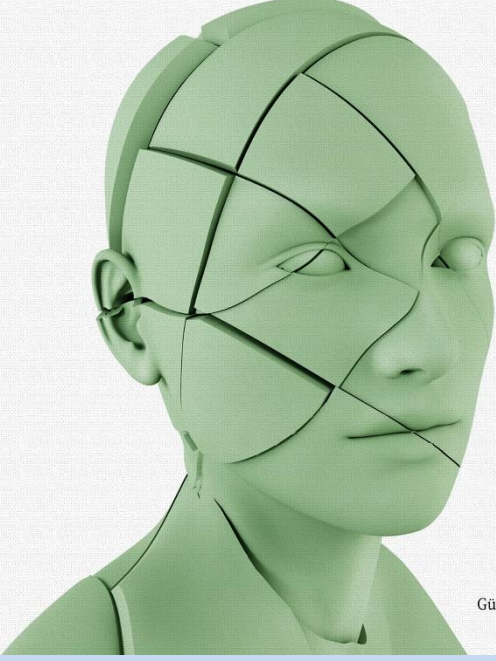
KAYNAKÇA

- Blodgett, Harold (1996). "Kısa Öykü Tekniği". *Adam Öykü*. S. 2: 58-83.
- Eagleton, Terry (2015). *Edebiyat Nasıl Okunur*. Elif Ersavcı (Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Evis, Ahmet (2018). "Aslı Erdoğan'ın Mucizevi Mandarin Öyküsünde Mekân-İnsan İlişkisi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. S. 40: 269-278.
- Koçak, Orhan (2023). "Zamanımız İçin Bir Kitap". *Romanın Kaygısı*. İstanbul: Metis Yayınları.
- May, Charles E. (2010). *Edgar Allen Poe*. Hivren Demir Atay (Çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Özbayrak, Ali Oktay (2017). "Engin Türkgeldi: Orada Bir Yerde Belirsizliğin Etrafında Gerçeklik Arayışları". *Türk Dili*. C./S. CX (789): 100-103.
- Palabıyık, Osman (2017). "Makyajı Silinmiş Bir Dünya: Orada Bir Yerde". Engin Türkgeldi ile Söyleşi. Bağlantı adresi: <https://www.artfulliving.com.tr/edebiyat/makyaji-silinmis-bir-dunya-orada-bir-yerde-i-12494>. (Erişim: 23. 06. 2023)
- Randall, William L. (2014). *Bizi "Biz" Yapan Hikâyeler*. Şen Süer Kaya (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Tosun, Necip (2011). *Modern Öykü Kuramı*. Ankara: Hece Yayınları.
- Tosun, Necip (2023). *Öykü Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ketebe.
- Türkgeldi, Engin (2020). *Orada Bir Yerde*. İstanbul: Can Yayınları.
- Ünlü, Osman (2016). "Edgar Allan Poe'nun "Tek Etki" Kuramı ve Klasik Türk Hikâyesi: Nev-î Zâde Âtâyî Örneği". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Dergisi (TAED)*. S. 55: 319-343.
- Wood, James (2010). *Kurmaca Nasıl İşler*. Ekin Bodur (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

TÜRK BİLİMKURGU EDEBİYATI VE ARKETİPLER

DR. VELİ UĞUR

Günce Yayınları

Oktay Yivli

Öykü Nasıl Okunur

modern öykü ve yöntem

Günce Yayınları

MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı

Halit Ziya Hikâyeciliğinde

Renklerin Dili

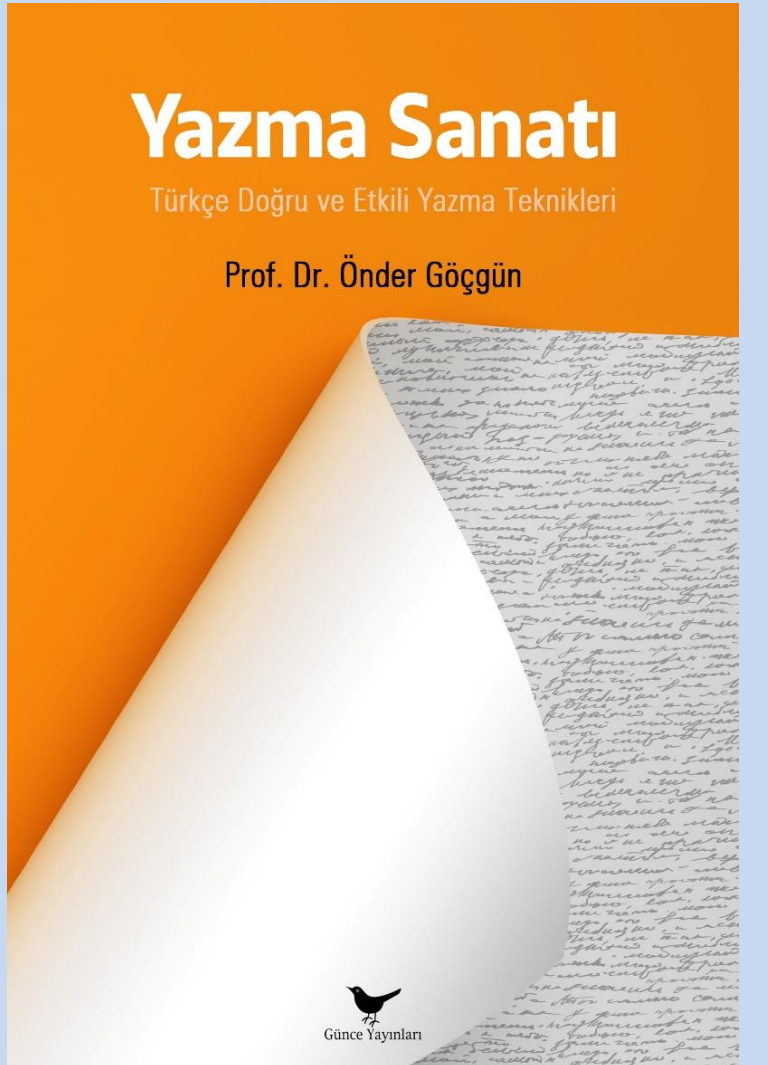

Günce Yayınları

Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

Günce Yayınları